

Rekreasyon Uzmanının Sahip Olması Gereken Özelliklere Göre Lisans Ders Kataloglarının Karşılaştırılması

Comparison of Undergraduate Recreation Course Catalogs According to the Characteristics That Recreation Experts Should Have

*Kerem Yıldırım Şimşek¹, İrem Gezer², İlayda Çınar³

¹ Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, keremysfeskishir.edu.tr, 0000-0002-5020-9801

² Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, irmgezer@gmail.com, 0009-0002-1104-1994

³ Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, ilaydakoc121012@gmail.com, 0009-0000-9710-2967

ÖZET

Araştırmanın amacı rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özelliklerine göre rekreasyon lisans ders kataloglarını karşılaştırmak ve ders kataloglarının yeniden yapılandırılabilmesi için ihtiyaç duyulan bilimsel bilgiyi elde etmektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evreni 2023-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzuna göre kontenjana sahip olan rekreasyon programlarının ders kataloglarıdır. Ana kütlelin tamamına ulaşılmıştır. 34 Spor Bilimleri Fakültesi ve 5 Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda bulunan toplam 39 rekreasyon programının ders katalogları incelenmiştir. Araştırmada rekreasyon programlarının ders katalogları, rekreasyon uzmanının genel ve temel özelliklerine göre içerik analizi tekniği ile incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özelliklerini sağlayacak ya da destekleyecek derslerin kataloglarda sınırlı sayıda yer aldığı saptanmıştır. Sonuç olarak, rekreasyon lisans ders kataloglarını rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özelliklere (yönetim ve organizasyon, etkinlik yönetimi, işletme yönetimi, liderlik ve donanım ve yeterlilik) göre karşılaştırılmış, katalogların yeniden yapılandırılmasını sağlayacak yardımcı bir kılavuzun oluşturulmasında ihtiyaç duyulan bilimsel bilgi elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon Uzmanı, Rekreasyon Eğitimi, Ders Kataloğu

ABSTRACT

The aim of the research is to compare recreation undergraduate course catalogs according to the characteristics that recreation experts should have and to obtain the scientific information needed to restructure the course catalogs. The study was designed as document analysis, one of the qualitative research methods. The population of the study consists of the course catalogs of recreation programs operating in the 2022-2023 academic year. In the research, the course catalogs of a total of 39 recreation programs in 34 Faculties of Sports Sciences and 5 Schools of Physical Education and Sports were included in the scope of the research by reaching the entire main mass. In the study, the course catalogs of recreation programs were examined and compared with the content analysis technique according to the general and basic characteristics of the recreation specialist. As a result of the analysis, it was determined that the courses that will provide or support the characteristics that the recreation specialist should have are limited in the catalogs. As a result, recreation undergraduate course catalogs were compared according to the characteristics that recreation specialists should have (management and organization, activity management, business management, leadership, and equipment and competence), and the scientific information needed to create a guide that will help restructure the catalogs was obtained.

Keywords: Recreation Expert, Recreation Education, Course Catalog

Citation: Şimşek, K.Y., Gezer, İ. & Çınar, İ. (2023). *Rekreasyon Uzmanının Sahip Olması Gereken Özelliklere Göre Lisans Ders Kataloglarının Karşılaştırılması. Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 5 (2), 56-63.

Gönderme Tarihi/Received Date:
09.08.2023

Kabul Tarihi/Accepted Date:
20.10.2023

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
30.12.2023

<https://doi.org/10.56639/jsar.1340107>

* Corresponding author:
keremysfeskishir.edu.tr

GİRİŞ

Rekreasyon programlarının ders kataloglarında var olan derslerin hem sahadaki mesleki uygulamalara hem de sektör ihtiyaçlarına göre yapılandırılmaması, yetkin ve nitelikli mezunların yetiştirilmesine engel olarak görülmektedir. Lisans eğitiminde kullanılan ders kataloglarının mesleki özelliklere göre hazırlanması öğrencilerin mesleki gelişimi açısından kritik öneme sahiptir. Çünkü hedeflenen lisans mezunu özelliklerinin öğrencilere kazandırılmasında ders katalogları etkin rol üstlenmekte ve sektör uyumlu mezunların yetiştirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Daha önce yapılan çalışmalarda ortaya çıkan ders kataloğu ihtiyacını karşılamak için ilk olarak yapılması gereken gerçek ihtiyacın ne olduğunu tespit etmektir. Bu yüzden ders kataloglarının hazırlanma sürecinde program eksiklerinin tespitine ihtiyaç vardır. Bunu yapabilmek için sektöre uyumlu mezun özelliklerinin belirlenmiş olması gerekmektedir. Şimşek (2018) ve Şimşek vd., (2021) sektör ihtiyacını karşılamak için rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özellikleri; yönetim ve organizasyon, işletme yönetimi, etkinlik yönetimi, liderlik ve donanım ve yetkinlik başlıkları altında sınıflandırmıştır. Sektör ihtiyacına göre belirlenmiş olan nitelikli ve yetkin rekreasyon uzmanını yansıtan bu özellikler, sektör ihtiyacını karşılayabilmek için rekreasyon uzmanlarını yetiştirecek müfredatın yeniden yapılandırılabilmesine ve eksikliklerin tespit edilmesine olanak sağlamaktadır. Ders kataloglarındaki eksikliklerin tespit edilebilmesi ve eksikliklerin giderilebilmesi için bu çalışma kapsamında ortaya çıkarılacak öneriler ile yardımcı bir kılavuz oluşturulabilir ve sektöre uyumlu lisans mezunlarının yetiştirilmesine katkı sağlanabilir. Bu bağlamda araştırmanın amacı rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özelliklere göre lisans ders kataloglarını karşılaştırarak, katalogların yeniden yapılandırılması için ihtiyaç duyulan bilimsel bilgiyi elde etmektir.

Literatür Taraması

Rekreasyon programlarında eğitim önemli bir yere sahiptir (Ertürk, 1972). Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Son yıllarda eğitim, giderek karmaşıklaşmakta ve etkisini yoğunlaştırmaktadır. Bu şekilde olmasına rağmen önemi yeterince anlaşılammıştır (Sönmez, 2001). Kapsayıcı eğitimden bahsedildiğinde ise tam katılıma yol açan uygulamalar artırılarak tüm öğrenciler için yüksek kaliteli bir eğitim yanıtının sağlanma ihtiyacına odaklanılmaktadır (Ainscow 2015; Messiou vd., 2016). Şimşek (2018)'in belirtmiş olduğu rekreasyon uzmanının sahip olması gereken temel özelliklerden biri olan liderlik başlığı altındaki genel özelliklerin (aidiyet, yaratıcılık, güncellenme, sorumluluk, iletişim becerisi, kültürel düzey, analitik, çözüm becerisi, takım çalışması, girişimcilik) rekreasyon uzmanlarının eğitim süreçlerinde aktif öğrenme sürecine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Aktif öğrenme, “öğrencileri öğrenme sürecine dahil eden herhangi bir öğretim yöntemi” olarak tanımlanabilir. Aktif öğrenme katılımı, etkileşimi ve öğrenci katılımını teşvik etmektedir. Ancak aynı zamanda etkili öğretim uygulaması gerektirmektedir (Jowsey vd., 2020). Rekreasyon eğitim programlarının uzmanların taşınması gereken özelliklere göre yapılandırılmamış olması, sistematik sorunlara yol açtığı düşünülmektedir. Örneğin rekreasyon uzmanlarının istihdam olanaklarından biri olan özel sektörde rekreasyon işletmesi kurmak isteyen bir mezun, girişimcilik eğitimi almadan sektör içerisinde nasıl bir hamle yapması gerektiği ile ilgili yetkinliğe sahip olamamaktadır. Eğitim değişikliğine yönelik daha bütüncü ve sistemik yolları teşvik etmek için daha fazla ilerlemeye ihtiyaç vardır.

Eğitimde değişimin meydana gelmesi için mevcut literatür, eğitimcilerin küresel yeterliliği öğretme konusunda eğitilmesi gerektiğini göstermektedir (Kerkhoff & Cloud, 2020). Eğitimcilerin gelişimi, öğrenimi ve uygulaması yeterince incelenmemiş ve yeterince desteklenmemiştir (Hordvik vd., 2020). Alanyazın incelendiğinde, rekreasyon uzmanlarının lisans eğitimleri boyunca aldıkları mesleki derslerin sahadaki mesleki uygulamalar ile uyumunun genel olarak çelişkili olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin spor bilimleri fakültelerinde mesleki seçmeli derslerin yoğun bir şekilde sadece spor branşlarına dayandırılmış olması, nitelikli mezunların yetiştirilmesinde sınırlılık oluşturmaktadır. Halbuki bireyler boş zamanlarını değerlendirmek için sadece spor ile ilgilenmez, aynı zamanda kültürel ya da sanatsal faaliyetleri de boş zamanlarına dahil etmektedir. Dahası özel sektörde rekreasyon işletmesi sahibi olmak isteyen bir rekreasyon uzmanının işletme yönetimi ya da etkinlik yönetimi gibi dersleri almaması, o mezunun özel sektörde girişim yapmasını olanaksız hale getirmektedir. Çünkü işletmesini nasıl yöneteceğini ya da işletmesinde neyi satacağını bilemeden mezun olmaktadır. Giderek artan sayıda araştırma, eğitimlerin mesleki uygulama ile nasıl bağlantılı olduğuna dikkati çekmektedir (Brevik vd., 2019). Bu bağlamda rekreasyon bölümlerinde uygulanacak ders kataloglarının rekreasyon uzmanlarının sahip olması gereken temel özelliklere yapılandırılması, nitelikli ders kataloglarının oluşturulmasına hem de nitelikli mezunların yetiştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Nitelikli eğitim programı sayesinde rekreasyon uzmanlarının mezuniyet sonrası sahada daha nitelikli ve donanımlı olmaları sağlanabilir ve olumlu çıktılar alınabilir. Rekreasyon davranışından bağımsız olarak bu durumun olumlu refah etkisine de sahip olduğu ifade edilebilir (Fagerholm vd., 2021).

Rekreasyonun algılanan olumlu sonuçları dikkate alındığında bazı ülkelerin rekreasyon programlarına ağırlık verdiği bilinmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1920'li yıllarda ilk rekreasyon programları açılmıştır. Amerikan Ulusal Rekreasyon Kurumu (NRPA), park ve boş zaman yöneticisi yetiştirmek için profesyonel rekreasyon uzmanlarının eğitim programlarını geliştirmiştir (Metin, 2012). Hollanda'da ise aşırı kalabalık rekreasyon noktaları üzerindeki baskıyı azaltmak için Hollanda hükümeti tarafından rekreasyon uzmanlarının daha eşit bir şekilde dağıtılması önerilmiştir (Komoss, 2021). Rekreasyonun çok yönlü olduğu birçok kitleye hitap ettiği yaş, cinsiyet vb. unsurlar fark etmeksizin yaşam boyu rekreasyon eğitim programlarının ortaya çıkmaktadır. Rekreasyon eğitim programlarının sahip olduğu kapsamın geliştirilmesi ve düzenlenmesi rekreasyon uzmanlarının dışında da birçok bireye fayda sağlayacaktır (Juutinen, 2022). Rekreasyon faydalarının ve rekreasyona katılımın değerlendirilmesine ilişkin önemli miktarda literatür bulunmaktadır. Örneğin Pakistan'daki kadınların rekreasyon ve seyahat hakkında hane halkı kararlarından tek başına sorumlu olduklarında, bir hane halkının turizm ve rekreasyona katılma olasılığının daha yüksek olduğu (Khan, 2021), rekreasyona katılımın, öğrencilerin üniversitedeki genel deneyimini olumlu yönde etkilediği (Vlamis vd., 2011), açık hava oryantasyon programları, öğrencilerin uygun eğitim planları geliştirmelerine yardımcı olduğu (Bobilya & Akey, 2002), açık hava rekreasyonunun katılımcıların sosyal destek düzeyleri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu (Clark ve Anderson, 2011; Kanters vd., 2002; Mann ve Leahy, 2010) farklı araştırmacılar tarafından bildirilmektedir. Hatch & McCarthy (2005) Rekreasyon deneyimlerinin genellikle üniversite içindeki belirli alt gruplara da fayda sağladığını ifade etmektedir. Örneğin kampüs rekreasyonuna katılım, öğrencilerin akademik stresi azaltmalarına yardımcı olmakta (Kanters vd., 2002; Ragheb & McKinney, 1993) ve akademik başarı ve öğrenciyi elde tutmayla güçlü bir şekilde ilişkilidir (Bailey & Kang, 2015; Gibbison, Henry & Perkins-Brown, 2011; Haines, 2001). Diğer yandan birçok bireye fayda sağladığı gibi özel gereksinimli bireylere de fayda sağlamaktadır. Örneğin otizmli çocukların rekreasyonel katılımları sağlıklı gelişimleri için önemlidir. Rekreasyona katılım, çocukların duygusal refahı ve gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Otizmli çocukları daha iyi desteklemek için güvenli alanlar ve rekreasyon personelinin eğitimine ihtiyaç vardır (Shannon, 2021). Ayrıca doğal alanlardaki rekreasyon deneyimleri katılımcılara, yapılı çevredeki rekreasyon yoluyla deneyimlenenlerden farklı sağlık yararları sağlamaktadır. Örneğin, doğal alanlarda egzersiz yapmak, ruh halini ve öz saygıyı artırarak öfke, kafa karışıklığı, kaygı, depresyon, uyarılma, stres ve gerginlik duygularını normalden önemli ölçüde daha fazla azaltarak psikolojik sağlığı iyileştirmektedir. (Aspinall, Mavros, Coyne & Roe, 2013; Barton vd., 2009, aktaran Louv, 2011; Bodin & Hartig, 2003). Bu doğrultuda oluşturulacak eğitim programlarının rekreasyon uzmanının temel özelliklerine göre tasarlanması toplumun yararına olacaktır. Rekreasyon uzmanının sahip olması gereken temel özelliklerden olan liderlik ve donanım ve yeterlilik bu noktada ön plana çıkmaktadır.

Son yıllarda rekreasyon uzmanlığının teorik kavramları sosyal bilimlerdeki çağdaş araştırmalarda ortaya çıkarılmıştır. Araştırmalarda insan hayatının farklı yönlerini önemli ölçüde etkileyen karmaşık boş zaman aktivitelerine odaklanılmıştır (Bryan & Salz, 1977). Rekreasyon uzmanlığı, katılımcıları farklı gruplara ayırarak boş zaman uygulamasıyla ilgili deneyimler, istekler,

bağlılık, ilişkiler veya ekonomik yatırımlardaki çeşitliliği tanımlayan bir yapıdır (Bryan, 1977; Salz vd., 2001). Weekley, (2002) Rekreasyon uzmanlığını, genelden özele doğru değişen, kullanılan ekipmana ve belirli bir boş zaman pratiği yoluyla geliştirilen becerilere yansıyan bir davranış sürekliliği olarak tanımlamaktadır. Her uzmanlık düzeyi belirli davranışlar ve donanım içermektedir. Uzmanlaşma düzeyi arttıkça, katılımcılar tercihlerinde daha ayrıcalıklı ve boş zaman uygulamalarına daha bağımlı hale gelmektedir (Iraurgi, 2021). Örneğin açık hava rekreasyon uzmanları arasında davranış ve tercih çeşitliliğini tanımlamak için yaygın olarak uygulanan bir çerçeve rekreasyon uzmanlığıdır (Stemmer, 2022). Bazı çalışmalar incelendiğinde ise rekreasyon uzmanlık alanının eksikliklerinden bahsedilmektedir. Rekreasyon uzmanlığı geniş çapta uygulanmış olsa da rekreasyon uzmanlarının destinasyon seçimi ve ürün tercihleriyle ilişkisini anlamada hala bir boşluğun var olduğu ve önceki çalışmaların karışık sonuçlar verdiği ifade edilmektedir. Genel olarak ise yıllar içinde araştırmacılar rekreasyon uzmanlığının çok boyutlu bir kavram olduğu konusunda hemfikirdirler (McIntyre & Pigram, 1992; Scott & Shafer, 2001; Manning, 2011; Kim & Song, 2017; Stemmer vd., 2022). Şimşek, Türk rekreasyon endüstrisinin yapısına uygun nitelikli rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özellikleri ise aşağıdaki gibi açıklamıştır (Şimşek, 2018; Çevik vd., 2020; Şimşek, 2022)

Tablo 1. Rekreasyon Uzmanının Taşınması Gereken Özellikler

Genel Özellikler	Temel Özellikler
<ul style="list-style-type: none"> Planlama Organizasyon Koordinasyon Motivasyon Kontrol 	Yönetim ve Organizasyon Bilgisi, Deneyimi ve Tecrübesi
<ul style="list-style-type: none"> Üretim Finans Yönetimi Proje Yönetimi Pazarlama İnsan Kaynakları Halkla İlişkiler 	İşletme Yönetimi Bilgisi, Becerisi, Deneyimi ve Tecrübesi
<ul style="list-style-type: none"> Tasarım Planlama Koordinasyon Değerlendirme 	Etkinlik Yönetimi Bilgisi, Becerisi, Deneyimi ve Tecrübesi
<ul style="list-style-type: none"> Aidiyet Yaratıcılık Güncellenme Sorumluluk İletişim Becerisi Kültürel Düzey Analitik Çözüm Becerisi Takım Çalışması Girişimcilik 	Liderlik
<ul style="list-style-type: none"> Alan Bilgisi (Spor, Turizm, İş yeri, terapitik, açık alan, yerel yönetim ve kampüs rekreasyonu) Yabancı Dil İlk Yardım ve Sağlık Bilgisi İş Güvenliği Bilgisi Oyun Bilgisi Hareket Becerisi 	Donanım ve Yetkinlikler

Rekreasyon uzmanının neden bu temel özelliklere sahip olması gerektiği aşağıdaki gibi açıklanabilir.

Yönetim: Rekreasyon uzmanı hangi sektörde istihdam edilirse edilsin görev aldığı her sektörde rekreasyon ile ilgili tüm kaynakları (finans, doğa, malzeme, insan vb.) ve faaliyetleri (faaliyet türü fark etmeksizin) yönetim ve organizasyonun beş temel fonksiyonu (planlama, organizasyon, yöneltme, koordinasyon ve kontrol) ile yönetmek ve organize etmek zorundadır.

İşletme Yönetimi: Rekreasyon uzmanı hangi sektörde istihdam edilirse edilsin, bir işletmeye bağlı olarak (kendi işletmesi dahil) istihdam edilmek zorundadır. Bu yüzden işletme yönetiminin temel fonksiyonları ile ilgili (üretim, pazarlama, finans, insan kaynakları, halkla ilişkiler ve proje yönetimi “AR-GE”) beceriye, bilgiye ve deneyime sahip olması gerekir.

Etkinlik Yönetimi: Rekreasyon aktivite ile doğrudan ilişkilidir. Etkinlikler ise aktiviteler bütünüdür. Dolayısıyla rekreasyon işletmesinde satılacak olan ürün etkinlik ya da aktivitedir. Etkinlik yönetimi ile ilgili beceri, bilgi ve deneyim satılan rekreasyon ürününün yönetilmesinde kritik öneme sahiptir.

Liderlik: Rekreasyon uzmanının liderlik yapacağı temelde üç farklı pozisyon bulunmaktadır. Birincisi işletme yöneticisi olarak insan kaynağının sevk ve idaresinde liderlik yapmak, ikincisi politika üretmede liderlik yapmak ve üçüncüsü aktivite liderliği yapmaktır. Etkinlik yöneticiliği ile aktivite liderliği karıştırılmamalıdır (Torkildsen, 2005; Şimşek, 2022).

Donanım ve Yetkinlik: Rekreasyon türlerine göre sınıflandırılmış olan “alan bilgisi” genel özelliği, sektör içerisinde verilen hizmetin en az birini ilgilendirdiği için rekreasyon uzmanları bu uzmanlık alanları ile ilgili donanım ve yetkinliğe sahip olmak zorundadır. Rekreasyon uzmanı hizmet türü ne olursa olsun hizmet ile ilgili temel ve özel bilgi, farklı kaynaklara erişme ve eğilimleri takip edebilmek için ikinci bir dil, deneyim için staj, aktivitenin uygulanmasındaki liderlik için hareket becerisi, acil durumlara müdahale için ilk yardım ve sağlık bilgisi ve müşteri tatminini sağlayabilmek için oyun bilgisi ile ilgili donanım ve yetkinliğe sahip olmak zorundadır.

Hazar (2014) rekreasyon uzmanının temel özelliklerini; objektif değerlendirme yapan, analiz eden ve etkin değerlendirme yeteneği olan, yüksek bilgiye ve beceriye sahip olan, empati kuran, zorluklara karşı koyabilen, zihinsel, ruhsal ve bedensel gücü olan, enerjik, zeki, üretken, adaletli, öz denetimli, çalışkan, özgüvenli, güvenilir, istikrarlı, sağlıklı olan, görevi ile ilgili yetkin olan, örnek davranış sergileyen, etkin karar alan, problem çözen, sorumluluk sahibi, yorumlayabilen, etkin iletişimi olan, uygun fiziki görünümü vb. şeklinde tanımlamıştır. Karaküçük vd., (2017)’ne göre ise rekreasyon uzmanının özellikleri; çalışkan, insanları seven, güvenilir, istikrarlı, iyi karakterli, objektif, etkileşimi güçlü, samimi, fiziksel ve ruhsal sağlığı güçlü, yaratıcı, yenilikçi, alçakgönüllü, grubu eğlendiren, empatili, çok kültürcü ve toplumsal duyarlılığı olan kişi olarak açıklanmıştır. Örneğin Kunstler & Daly (2010) terapatik rekreasyon uzmanının özelliklerini; uzmanlık alanı ile ilgili normları ve değerlerini açıklayabilen, etik kodları dikkate alan ve bu kodlara dayalı düşünce yapısına sahip olan, danışanlarının ihtiyaçlarını anlayabilen, danışanları için uygun terapatik rekreasyon modellerinden yararlanan, mesleki standartlara bağlı olan, uzmanlaşmış, kültürlerarası yeterliliği olan, çevre ile uyumlu, kendini güncelleyen, riski yönetebilen, program planlayan ve uygulayan, bilimsel araştırmaları okuyan ve yararlanan, danışanlarına olumlu deneyim kazandıran, sonuçları maksimize etmek için grupları planlayan ve yönlendiren, yaratıcı, girişimci ve en üst düzeyde profesyonellik için çaba sarf eden kişi olarak tanımlamıştır (Çevik vd., 2020). Rekreasyonun mutlu ve sağlıklı ortamların yaratılmasında, beden ve ruh sağlığının geliştirilmesinde, güçlü, karakterli ve kişilikli insanların yetiştirilmesinde, iletişim becerisi, iş birliği, öğrenme ve araştırma yetkinliğinde, sağlık bilincinin kazandırılmasında, iş tatmininin, yaşam tatmininin, aile hayatının vb. bir çok faydanın rekreasyon aracılığı ile sağlandığı ve rekreasyonun bu olumlu etkilerinden dolayı eğitimin önemli bir konusu olması gerektiği araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır (Başaran, 1984; Karaküçük, 2008; Ardahan & Lapa, 2010).

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın modeli doküman analizi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurumları’nda 2022-2023 akademik yılında eğitim ve öğretime devam eden rekreasyon programları oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni 2023-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzuna göre kontenjana sahip olan rekreasyon programlarının ders kataloglarıdır. Ana kütlenin tamamına ulaşılmıştır. 34 Spor Bilimleri Fakültesi ve 5 Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda bulunan toplam 39 rekreasyon programının ders katalogları incelenmiştir. Araştırmada rekreasyon uzmanının genel ve temel özelliklerine göre Spor Bilimleri Fakülteleri ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının rekreasyon programlarının ders katalogları içerik analizi ile incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. İçerik analizi için Metin & Ünal (2022) tarafından önerilen aşamalar (problemin saptanması ve içerik belirleme, örneklem seçimi, çözümlenme birimlerinin belirlenmesi, kodlama cetvelinin oluşturulması, kodlama cetvelinin sınanması ve güvenilirliğin ölçülmesi ve verilerin çözümlenmesi) takip edilmiştir. Kataloglar incelenirken rekreasyon uzmanının sahip olması gereken 5 temel ve genel özellikler ile ilişkili olan dersler dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında içerik analizi yapılan ve karşılaştırılan rekreasyon lisans programlarının ders katalogları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Rekreasyon Uzmanının Taşınması Gereken Özelliklere Göre İncelenen Ders İçerikleri ve Üniversiteler

Üniversiteler/Rekreasyon Programları	Yönetim ve Organizasyon	İşletme Yönetimi	Etkinlik Yönetimi	Liderlik	Donanım ve Yetkinlikler
1.Afyon Kocatepe Üniversitesi	7	5	4	1	4
2.Akdeniz Üniversitesi	4	6	2	1	5
3.Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	3	5	2	1	5
4.Atatürk Üniversitesi	2	2	3	1	4
5.Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	4	4	2	1	6
6.Bartın Üniversitesi	3	6	1	1	4
7.Bingöl Üniversitesi	8	10	4	1	5
8.Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2	3	1	x	4
9.Erciyes Üniversitesi	4	6	2	1	4
10.Eskişehir Teknik Üniversitesi	9	8	4	2	6
11.Fırat Üniversitesi	4	2	1	1	4
12.Gazi Üniversitesi	6	4	2	2	4
13.Hacettepe Üniversitesi	2	3	2	1	5
14.Haliç Üniversitesi	5	4	3	1	5
15.Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	3	4	1	1	5
16.Hitit Üniversitesi	3	4	2	1	4
17.İstanbul Aydın Üniversitesi	2	5	2	1	3
18.İstanbul Gelişim Üniversitesi	6	6	1	2	6
19.İstanbul Rumeli Üniversitesi	5	6	1	1	5
20.Kırıkkale Üniversitesi	6	7	3	2	5
21.Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	5	7	4	1	4
22.Kocaeli Üniversitesi	5	4	x	1	4
23.Lokman Hekim Üniversitesi	1	1	x	1	3
24.Manisa Celal Bayar Üniversitesi	3	5	1	2	4
25.Mersin Üniversitesi	4	1	3	1	4
26.Munzur Üniversitesi	4	3	2	1	4
27.Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	x	x	1	4
28.Muş Alparslan Üniversitesi	3	1	1	1	5
29.Niğantaşı Üniversitesi	4	1	4	2	5
30.Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5	3	3	2	4
31.Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	1	3	1	1	5
32.Pamukkale Üniversitesi	5	3	1	1	4
33.Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	5	6	4	1	4
34.Selçuk Üniversitesi	1	x	2	1	5
35.Trabzon Üniversitesi	5	3	1	1	4
36.Trakya Üniversitesi	1	1	x	x	4
37.Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	3	3	4	2	3
38.Yakın Doğu Kıbrıs Üniversitesi	3	5	2	1	4
39.Yalova Üniversitesi	3	3	1	x	4

Rekreasyon programlarının ders katalogları rekreasyon uzmanlarının taşınması gereken özelliklere göre incelendiğinde kataloglarda yer verilen ya da hiç yer verilmeyen dersler saptanmıştır. Yönetim ve organizasyon temel özelliği adı altında en yüksek ders sayısına (9) sahip olan program Eskişehir Teknik Üniversitesi'ndedir. En az sayıya (1) sahip olan programlar ise Trakya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi ve Lokman Hekim Üniversitesinde bulunmaktadır. İşletme Yönetimi temel özelliği adı altında en yüksek ders sayısına sahip olan program (10) Bingöl Üniversitesi'ndedir. İşletme yönetimi ile ilgili herhangi bir derse sahip olmayan programlar ise Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'ndedir. Etkinlik yönetimi temel özelliğine göre incelendiğinde en fazla ders sayısına (4) sahip olan program Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bingöl Üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Niğantaşı Üniversitesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Etkinlik yönetimi ile ilgili herhangi bir derse sahip olmayan programlar ise Kocaeli Üniversitesi, Lokman Hekim Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Liderlik temel özelliği altında en fazla derse (2) sahip olan programlar Eskişehir Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Niğantaşı Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Liderlik ile ilgili herhangi bir derse sahip olmayan programlar ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve Yalova Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Donanım ve Yeterlilik temel özelliğine

göre en fazla derse (6) sahip olan programlar Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi ve İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Donanım ve yeterlilik ile ilgili en az derse (3) sahip olan programlar İstanbul Aydın Üniversitesi, Lokman Hekim Üniversitesi ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde bulunmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma kapsamında rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özelliklere göre rekreasyon lisans programlarının ders katalogları karşılaştırılmıştır. Rekreasyon uzmanının taşıması gereken temel özellikler; yönetim ve organizasyon, işletme yönetimi, etkinlik yönetimi, liderlik ve donanım ve yeterlilik başlıkları altında tanımlanmıştır.

Rekreasyon programlarının incelenmesi sonucunda ders kataloglarının farklılık gösterdiği ve rekreasyon uzmanlarının taşıması gereken özellikler ile arasında uyumsuzluk olduğu saptanmıştır. Birçok programın ders sayısında ve çeşitliliğinde eksiklikler bulunmaktadır. Rekreasyon uzmanının beş (Yönetim ve organizasyon, işletme yönetimi, etkinlik yönetimi, liderlik, donanım ve yeterlilik) temel özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bu beş temel özelliğe göre tüm rekreasyon programlarında yönetim ve organizasyon başlığı altında daha fazla derse yer verildiği saptanırken, diğer dört temel özellikte eksikliklerin olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgunun temel sebebi uzmanlaşmış kadro eksikliği olarak açıklanabilir. Rekreasyon programlarının birçoğunda rekreasyon türlerine dayalı uzmanlık alanlarının olmadığı bilinmektedir. Uzmanlaşmamış bir mezun sektörde istihdam olma olasılığı çok düşüktür. Hiçbir iş veren nitelikli olmayan bir kişiyi işe almak istemez ya da kendi işletmesini kuracak bir rekreasyon uzmanı, girişim fırsatını oluşturmada zorluk yaşar. 2000 yılında rekreasyon lisans eğitiminin başlaması ile geçen 23 yıllık süreçte müfredatlarda ve ders programlarında ortak akılla geliştirilmiş, coğrafi özellikleri dikkate alan, insan kaynağına, araç, gereç ve malzemeye göre sektör ihtiyaçlarını karşılayabilecek herhangi bir güncelleme yapılamamıştır (Şimşek vd., 2022). Tüm rekreasyon programlarında akademik kadroların rekreasyon türlerine göre uzmanlaştırılması gerekmektedir. Bu sayede sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli mezunların yetiştirilmesine katkı sağlanabilir. Bu ihtiyaç, araştırmalarda uzman akademik kadroların, programın ve uygulamaların yetersizliği olarak saptanmış ve bu sorunların ortadan kaldırılabilmesi için programların yeniden yapılandırılması gerektiğini vurgulanmıştır (Ağılönü & Mengütay, 2009; Zorba vd., 2013; Korkutata, 2017; Ziyagil & Sevimli, 2013; Şimşek, 2022).

Araştırmada dikkati çeken bir diğer bulgu ise programlar arasındaki değişkenliktir. Bu değişkenlik normaldir. Ancak sınırlı olması gerekir. Çünkü değişkenliği sağlayan temel unsurlar coğrafi farklılık, yer, araç/gereç/malzeme ve sınırlı da olsa insan kaynağıdır. Sınırlı insan kaynağını açıklamak gerekirse; katalogda bulunan tüm dersler bölüm içerisindeki akademisyenler tarafından verilmemeli, ilgili dersi verebilecek üniversite içindeki ya da dışındaki uzmanlarda dersleri verebilmelidir. Bu sayede ders etkililiğine katkı sağlanabilir. Araştırmanın literatür incelemesinde rekreasyon uzmanlarının mesleki eğitim süreçlerinin olumsuzluklarından bahsedilmektedir. Bu konu ile ilgili üniversitelerin tercih edilme sebeplerinden birinin ders kataloglarıyla alakalı olduğu üzerine yoğunlaşmaktadır. Ressler & Abratt (2009), üniversite imajının veya itibarının diğer değişkenler üzerindeki etkisine odaklanan çalışmalara dönerek, üniversite itibarının paydaş niyetleri üzerindeki etkisini incelemektedir. Üniversitelerin en azından aday öğrenciler, mevcut öğrenciler, mezunlar ve işverenler arasında itibar sermayelerini sürekli olarak değerlendirmesi gerektiği sonucuna varmaktadırlar. Aynı bağlamda Matherly (2012) ders kataloglarının aynı üniversiteye kayıt olma niyetlerini etkilediğini bulmuştur. Wilkins & Huisman (2013) ise aday öğrencilerin kişisel ilişkiler ve medya aracılığıyla bir üniversite hakkında edindikleri görüşlerin bağlanma/üyelik niyetlerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır (Lafuente-Ruiz-de-Sabando vd., 2018). Bu bağlamda üniversitelerin ders kataloglarının çeşitlendirmesi üniversitenin tercih edilme noktasında önemli bir unsur olacağını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla ders kataloglarındaki çeşitliliğinin artırılması ve güncellenmesi hem üniversite tercihinde bulunan öğrenci adaylarını hem üniversiteleri hem de programa kayıtlı öğrencileri doğrudan etkileyebileceği ifade edilebilir.

Yağcı (2015) Rekreasyon programlarının sahip olduğu ders katalogları ile ilgili kavram karmaşasından söz edilebilir. Alan yazın incelendiğinde eğitim programı, müfredat programı ve ders katalogları kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Kavramlar üzerine yapılan tanımlar ve içerikleri net olsa da kavramların birbirine karıştırıldığı görülmektedir. Bu kavramlar üzerine tartışmalar devam ediyor olsa da genel olarak kabul görmüş tanımlar bulunmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak rekreasyon lisans ders kataloglarının asıl amacına uygun bir şekilde programlanmaması durumunda nitelikli personel ihtiyacının karşılanmayacağı kanısına kolaylıkla varılabilmektedir. Ders kataloglarında var olan derslerin sektör ihtiyacını karşılamadaki yetersizliği, uzmanlık alanlarına katkı sağlayacak olan uzmanlık derslerinin eksikliği ve saha uygulamaları ile öğrenciyeye deneyim kazandıracak olan sigortalı (Sosyal Güvenlik Kurumu) resmî stajın eksikliği; ders kataloglarının yeniden yapılandırılması için bir planlamaya ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Planlama sayesinde eğitim uygulamalarına yön verebilir, önceden planlanmış müfredat ve ders katalogları ile öğrenciyeye nitelikli yaşantılar sağlanabilir ve sistemin işleyişi değerlendirilebilir. (Şimşek vd., 2022). Rekreasyon akademik ders katalogları ve geçiş yolları (örneğin, sertifikalar, yan dallar, ana dallar, bölümler) girişimi, üniversite çapında çeşitli konularda ve acemiden uzmana kadar çeşitli bilgi düzeylerinde programlar içermektedir. Akademik programlar, öğrencilerin kolayca bulabilmesi için kataloglaştırılmıştır (Southworth vd., 2023). Bu şekilde önceden planlanmış ve nitelikli personellerin yetişmesini kolaylaştıracak programların bir kılavuza ihtiyaç duyması olağan bir durum olabilir. Bu alanda yapılmış çalışmalara bakıldığında programlarda eksiklerin olduğu üzerinde durulduğu görülmektedir. Fakat bu eksikliklerin ne olduğu ve nasıl giderilebileceği konusunda yeterli çalışmaya ulaşılamamıştır. Özellikle rekreasyon uzmanlarının özelliklerine göre ders kataloglarının yapılandırılmaması, mezun olan uzmanların sahada problemlerle karşılaşmasına yol açabilir. Mezuniyet sonrası rekreasyon uzmanlarının yaşayabileceği olumsuz durumların önüne geçebilecek ve çalışma hayatında uzmanlara yol gösterebilecek derslerin programlara eklenmesi gerektiği düşüncesi öne çıkmaktadır. Uzmanların özelliklerine odaklanarak her bir uzmanın kendiyeye uyumlu dersi seçebilmesi, mezuniyet sonrası verilen hizmetin kalitesini de artıracaktır. İncelenen ders kataloglarında ise bu önemli

noktaların göz ardı edildiği görülmektedir. Nitelikli bir eğitim programı nitelikli personellere ışık olacağı gibi personeller bu ışık doğrultusunda daha donanımlı bir hizmet sağlayabilir ve eğitimin temeli güçlendirilerek kalitesi artırılabilir.

Dünyanın birçok ülkesindeki kilit konulardan biri, bireyin kendisini gelecekteki toplumsal zorluklara nasıl hazırlayacağı ve ihtiyaç duyulan beceri ve yeterlilikleri sağlamada eğitimin rolü ile ilgilidir. Sosyal dönüşümler hızlı olurken, müfredat geliştirme dahil eğitim süreçleri yavaştır. Toplumda yeni beceri ve yeterliliklere yönelik ihtiyaçlar zaten mevcut olduğundan ve okul sistemine giren gençler bu sistemden ayrılp 10-15 yıl içinde işgücü piyasasına gireceklerinden dolayı, değişimin yavaşlığı büyük bir zorluk olarak ortaya çıkarmaktadır (Griffin vd., 2012). Geçen 23 yıllık süreç dikkate alındığında rekreasyon programlarındaki eğitim süreçlerinin yavaş olması, ders programlarına ve üniversite kataloglarının geliştirilmesine negatif yönde yansiyabilir. Günümüzde de büyük bir sorun olan bu süreçlerden yola çıkarak çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ele alındığında eğitim süreçlerinin yavaş olması da rekreasyon ders kataloglarının hazırlanmasını zorlaştırarak, öğrencilerin ders seçimlerini etkileyeceği ve gelecek kaygılarının daha da büyüyeceğini düşündürmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen kataloglarda teknolojiyi ön planda tutan derslerin azlığı dikkate alınmalıdır. Rekreasyon lisans ders kataloglarına yerleştirilecek her bir dersin zamana uyumlu ve teknolojiyle de ilgili olması, verilecek dersin niteliğini artırabilir ve öğrencilerin ders seçimlerinde etkili olabilir. Katalog geliştirmede yeni teknolojilerin rolüne ilişkin konulara önem vermek gerekmektedir. Jones & Nimmo (1994). Müfredat, teknolojinin rolüne ve bunlar aracılığıyla yeni teknolojiler hakkında bilgiler öğrenebilmek olarak bakmak gerekmektedir. Teknoloji, 21. yüzyıl müfredatını gerçekleştirmek için anahtar olarak kabul edilmektedir. Gelişen teknolojiyi göz ardı etmeyen rekreasyon programlarının ders kataloğu oluşturmada daha başarılı olabileceği düşünülmektedir.

Munro & Elson (2000)'un araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin ders seçiminde başarılı olabileceğini düşündüğü derslere daha yakın olduğunu vurgulamaktadır. Daha sonra ise dersin içeriği gelmektedir. Öğrencilerin sadece "geçmek" yerine, "içeriğinden yararlanmayı beklediği" düşüncesine varıldığı gözlemlenmiştir. Bu durum sevindirici bir sonuçtur, Stocking & Goldstein (1992)'in sonuçları ile de uyumludur. Bu çalışmadan da yola çıkarak öğrencilerin ders içeriğine önem verdiği söylenebilir. Özenle oluşturulan ders katalogları öğrencilere cazip gelebilmektedir. Araştırma kapsamında incelenen rekreasyon programlarının bu çalışmadan yola çıkarak eksik dersleri ve olması gereken dersleri tekrar gözden geçirdiğinde öğrencilerin motivasyonlarını da etkileyebileceği dikkate alınmalıdır.

Araştırma bulguları incelendiğinde bir kısım rekreasyon lisans programının ders kataloglarında bazı temel özelliklere karşılayabilecek derslere hiç yer vermediği ya da tek ders ile yer verdikleri belirlenmiştir. Bu durum rekreasyon bölümü okuyan öğrenciler için olumsuz bir sonuç ve aynı zamanda kendi alanında istihdam olabilmek potansiyeli sınırlandırılmış rekreasyon uzmanlarına işaret etmektedir. Bu yüzden nitelikli mezunların yetiştirilebilmesi için en kısa zamanda ortak akılla ve sektöre uyumlu müfredatların ve ders kataloglarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, lisans düzeyinde rekreasyon eğitimi veren programların ders katalogları incelenmiştir. Rekreasyon lisans programlarında var olan ders kataloglarının rekreasyon uzmanının sahip olması gereken temel özelliklere göre yapılandırılmadığı ifade edilebilir. Rekreasyon lisans programlarındaki ders kataloglarının birbirlerinden oldukça farklılık gösterdiği, ders içeriklerinin ağırlıklı olarak spor ile ilişkilendirildiği ve sektör içerisindeki mesleki gereksinimleri karşılayacak derslerin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bir kısım lisans programının seçmeli derslere öncelik verdiği, bir kısım lisans programının ise mesleki alan derslerine (spor odaklı) öncelik verdiği gözlemlenmiştir. Sistematik bir yaklaşımın oluşturulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler: Araştırmada kapsamında rekreasyon lisans programlarındaki ders katalogları, rekreasyon uzmanının sahip olması gereken özelliklere göre karşılaştırılarak eğitim, mesleki eğitim ve Türkiye'deki rekreasyon eğitiminin yapısı açıklanmaya çalışılmış ve aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- Ders katalogları geliştirilmeden önce rekreasyon türlerine göre uzmanlık alanları oluşturulmalıdır (spor rekreasyonu, terapatik rekreasyon, ticari rekreasyon, turizm rekreasyonu, açık alan rekreasyonu, iş yeri rekreasyonu, kamu ve yerel yönetim rekreasyonu vb.). Bu uzmanlık alanları belirlenirken kurumun imkanları, coğrafi koşullar ve akademik kadro (kurum içi/dışı destekleyecek akademik kadro dahil) dikkate alınmalıdır. Uzmanlık alanlarının hepsi olmak zorunda değildir.
- Öğrencilerin sektörde uzmanlık hizmeti vereceği uzmanlık alanı ile ilgili ve aynı ismi taşıyan derslerin hepsi en geç dördüncü yarıyla kadar öğrencilere verilecek şekilde katalogda yer almalıdır.
- Kataloglarda uzmanlık alanlarını destekleyecek mesleki seçmeli derslere yer verilmelidir. Beşinci yarıyıldan itibaren uzmanlık alanlarına göre ayrılan öğrenciler, mesleki derslerini seçebilmelidir.
- Kataloglarda sekizinci yarıyıldan itibaren uzmanlık alanlarına göre yapılandırılmış SGK'lı resmi staja yer verilmelidir.
- Dönem başına verilecek zorunlu ders sayısının beşi geçmemesine özen gösterilmelidir. Bu sayede sahaya dönük mesleki uygulama derslerinin sayısı artırılabilir.
- Teorik derslerin bilgi yığını azaltılmalıdır. Mümkünse teknoloji ile desteklenmelidir.
- Teorik derslerin saatleri azaltılmalıdır. Üç ve daha fazla saate sahip olan teorik derslerin saatleri azaltılmalıdır.
- Spor branşları ile ilgili uygulama dersleri seçmeli statüsünde olmalıdır. Öğrenci becerisine göre bu dersleri seçebilmelidir.
- Teorik derslerin içerisine uygulama bileşenleri yerleştirilmelidir (ödev, rapor, takım çalışması, proje vb.).
- Ders içerikleri kültüre, tarihe ve sektör gerçeklerine göre yapılandırılmalıdır.
- Mesleki derslerin süresi, kredisi ve sayısı artırılmalıdır.

Kaynaklar

- Ağılönü, A. & Mengütay, S., (2009). Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Hizmetleri ve Model Belirleme (A model of recreation services in local government). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2009;6(2):161-76.
- Aspinall, P., Mavros, P., Coyne, R., & Roe, J. (2013). The urban brain: Analyzing outdoor physical activity with mobile EEG. *British Journal of Sports Medicine*, 49, 272–276. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2012-091877>.
- Ayas, A., Haluk, Ö., Çalık, M., Çimer, A., Ekiz, D., Yiğit, N. & Akyıldız, S. (2014). Eğitim Bilimine Giriş. Pegem Akademi.
- Bailey, A. W., & Kang, H.-K. (2015). Modeling the impact of wilderness orientations on first-year academic success and life purpose. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 15, 209–233.
- Beery, T., Olsson, M. R. & Vitestam, M. (2021). Covid-19 and Outdoor Recreation Management: Increased Participation, Connection to Nature, and a Look to Climate Adaptation. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 36, 100457.
- Bobilya, A. J., & Akey, L. D. (2002). An evaluation of adventure education components in a residential learning community. *Journal of Experiential Education*, 25, 296–304. <https://doi.org/10.1177/105382590202500208>.
- Brevik, L. M., Gudmundsdottir, G. B., Lund, A. & Strømme, T. A. (2019). Transformative Agency in Teacher Education: Fostering Professional Digital Competence. *Teaching and Teacher Education*, 86, 102875.
- Canbay, M. O. (2006). Strengthening a Content-Based Instruction Curriculum by a Needs Analysis, 29049358 (Doctoral dissertation, Bilkent University).
- Çevik, H., Şimşek, K. Y., Kayacık, U. & Demirtaş, H. (2020). Rekreasyon Uzmanında Aranan Özellikler ve İş Olanakları: İş İlanlarına Yönelik İçerik Analizi. *Tourism and Recreation*, 2(2), 59-66.
- Delva, S., Nkimbeng, M., Chow, S., Renda, S., Han, H. R. & D'Aoust, R. (2019). Views of Regulatory Authorities on Standards to Assure Quality in Online Nursing Education. *Nursing outlook*, 67(6), 747-759.
- Demirel, Özcan. (2013). Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya. (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ertürk, S. (1972). Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Fagerholm, N., Eilola, S. & Arki, V. (2021). Outdoor Recreation and Nature's Contribution to Well-being in a Pandemic Situation-Case Turku, Finland. *Urban Forestry & Urban Greening*, 64, 127257.
- Fuller, M., Bradley, A. & Healey, M. (2004). Incorporating Disabled Students within an Inclusive Higher Education Environment. *Disability & society*, 19(5), 455-468.
- Griffin, P., McGaw, B., & Care, E. (eds.) (2012). *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*. Dordrecht: Springer.
- Hatch, K. D., & McCarthy, C. J. (2005). Exploration of challenge courses' long-term effects on members of college student organizations. *Journal of Experiential Education*, 27, 245– 264.
- Hordvik, M., MacPhail, A., & Ronglan, L. T. (2020). Developing a Pedagogy of Teacher Education Using Self-Study: A Rhizomatic Examination of Negotiating Learning and Practice. *Teaching and Teacher education*, 88, 102969.
- Iraurgi, I., Romero, S., Madariaga, A. & Araújo, D. (2021). The Relationship Between Serious Leisure and Recreation Specialization in Sportspeople with and without Physical disabilities. *Heliyon*, 7(2), e06295.
- Jones, E. & Nimmo, J. (1994). *Emergent Curriculum*. National Association for the Education of Young Children, 1509 16th Street, NW, Washington, DC 20036-1426 (NAEYC# 207).
- Jowsey, T., Foster, G., Cooper-Ioelu, P. & Jacobs, S. (2020). Blended Learning via Distance in Pre-registration Nursing Education: A Scoping Review. *Nurse Education in Practice*, 44, 102775.
- Juutinen, A., Immerzeel, B., Pouta, E., Lankia, T., Artell, J., Tolvanen, A. & Vermaat, J. (2022). A Comparative Analysis of the Value of Recreation in Six Contrasting Nordic Landscapes Using the Travel Cost Method. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 39, 100528.
- Kanters, M. A., Bristol, D. G., & Attarian, A. (2002). The effects of outdoor experiential training on perceptions of college stress. *Journal of Experiential Education*, 25, 257–367. <https://doi.org/10.1177/105382590202500203>.
- Karaküçük, S. (2008). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. (6. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S., Kaya, S. & Akgül, B.M., (2017). Rekreasyon Bilimi 2. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Kerkhoff, S. N. & Cloud, M. E. (2020). Equipping Teachers with Globally Competent Practices: A Mixed Methods Study on Integrating Global Competence and Teacher Education. *International Journal of Educational Research*, 103, 101629.
- Khan, S. U., Goldsmith, A. H. & Rajaguru, G. (2021). Women's Empowerment Over Recreation and Travel Expenditures in Pakistan: Prevalence and Determinants. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 2(1), 100009.
- Komossa, F., Wartmann, F. M. & Verburg, P. H. (2021). Expanding the Toolbox: Assessing Methods for Local Outdoor Recreation Planning. *Landscape and Urban Planning*, 212, 104105.
- Korkutata, A. (2017). Amerika ve Türkiye'de rekreasyon öğretim programlarının karşılaştırılması (A comparison of recreation curriculum between United States of America and Turkey). *Education*, 2017;7(3):515-24.
- Lafuente-Ruiz-de-Sabando, A., Zorrilla, P. & Forcada, J. (2018). A Review of Higher Education Image and Reputation Literature: Knowledge Gaps and a Research Agenda. *European Research on Management and Business Economics*, 24(1), 8-16.
- Luo, Q., Bao, Y., Wang, Z. & Chen, X. (2022). Potential Recreation Service Efficiency of Urban Remnant Mountain Wilderness: A Case Study of Yunyan District of Guiyang city, China. *Ecological Indicators*, 141, 109081.
- Metin., T. C. (2012). Üniversitelerin Rekreasyon Yönetimi Programındaki Ders Müfredatının Modüler Bir Yapıya Dönüştürülmesi. *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 148-160.
- Metin, O. & Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve Sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.

- Munro, M. & Elson, D. (2000). *Choosing Science at 16: The Influence of Science Teachers and Career*. United Kingdom; England, 2000-01-00, 8, English.
- Shannon, C. A., Olsen, L. L., Hole, R. & Rush, K. L. (2021). There's Nothing Here: Perspectives from Rural Parents Promoting Safe Active Recreation for Children Living with Autism Spectrum Disorders. *Research in Developmental Disabilities*, 115, 103998.
- Soran, H., Akkoyunlu, B. & Kavak, Y. (2006). Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğitimcilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 201-210.
- Southworth, J., Migliaccio, K., Glover, J., Reed, D., McCarty, C., Brendemuhl, J. & Thomas, A. (2023). Developing a Model for AI Across the Curriculum: Transforming the Higher Education Landscape via Innovation in AI Literacy. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 100127.
- Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Stemmer, K., Aas, Ø., Veisten, K. & Lindberg, K. (2022). Assessing Recreation Specialization to Guide Nature-based Tourism Development: A Hybrid Choice Model of Birder Destination Preferences. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 39, 100516.
- Stocking, V. B. & Goldstein, D. (1992). Course Selection and Performance of Very High Ability Students; Is There a Gender Gap?. *Roeper Review*, 15(1), 48-51.
- Şimşek, (2018). *Ticari Rekreasyon*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Şimşek, K. Y. (2022). Structure of Turkish Leisure Industry. *Journal of Human Sciences*, 19(2), 133-149.
- Şimşek, K. Y. (2022). Türkiye'de Rekreasyon Uzmanlarına İlişkin Mesleki Yeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 5(2), 94-106.
- Şimşek, K. Y., Koloğlu, D. R. & Yıldız, F. U. (2022). Rekreasyon Lisans Programlarında Ders Etkililiği: Tanımlayıcı Araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 14(1).
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management*. Abingdon: Psychology Press.
- Vlamiş, E., Bell, B. J., & Gass, M. (2011). Effects of a college adventure orientation program on student development behaviors. *Journal of Experiential Education*, 34, 127-148.
- Yağcı, P. (2015). *Lisans Düzeyinde Rekreasyon Bölümü Müfredatlarının İncelenmesi ve Örnek Müfredat Çalışması*. Yüksek Lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Balıkesir.
- Ziyagil, M. A. & Sevimli, D. (2013) Avrupa Birliği ile Uyum Sürecinde Yükseköğretimde Antrenörlük Eğitiminin Yeniden Yapılanması (Reorganizing of sports coaching departments in Turkish higher education system with the integration of European Union). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2013;15(1):9-28.